

URČENÍ TUHOS TI PRUŽINY

Pracovní úkol:

- 1) Určete tuhost 3 pružin statickou metodou.
- 2) Sestrojte graf závislosti délky pružiny l na zavěšené hmotnosti m pro všechny měřené pružiny.
- 3) Určete tuhost alespoň 2 těchto pružin dynamickou metodou.
- 4) Sestrojte graf závislosti doby kmitu T na zavěšené hmotnosti m pro všechny měřené pružiny.
- 5) Sestrojte graf závislosti doby kmitu T na odmocnině zavěšené hmotnosti m pro všechny měřené pružiny.

Pomůcky: sada pružin, sada závaží s označenou hmotností, stojan, měřítko, stopky.

Teorie:

Statická metoda:

Při zavěšení závaží na pružinu dojde k jejímu protažení o délku $\Delta l = l - l_0$.

Na závaží působí síla tíhová a síla pružnosti, které musí být v rovnováze:

$$\vec{F}_G = -\vec{F}_p \quad (1)$$

$$F_G = F_p \quad (2)$$

Velikost síly pružnosti F_p závisí na statické tuhosti pružiny k_s a prodloužení pružiny Δl :

$$m \cdot g = k_s \cdot \Delta l \quad (3)$$

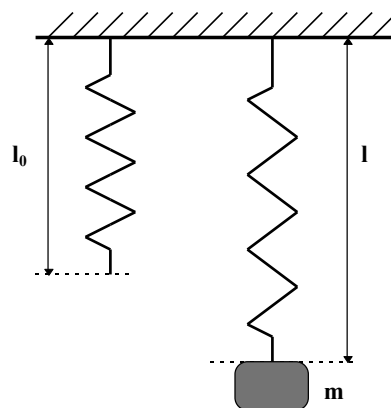
Odtud můžeme odvodit vztah pro délku pružiny l :

$$l = \frac{g}{k_s} \cdot m + l_0 \quad (4)$$

Porovnáním s rovnicí přímky $y = k \cdot x + q$ dostaneme pro statickou tuhost pružiny k_s vztah:

$$k_s = \frac{g}{k} \quad (5)$$

Hodnotu tíhového zrychlení g najdete v tabulkách alespoň na 4 desetinná místa.

Dynamická metoda:

Doba kmitu netlumeného harmonického pohybu tělesa o hmotnosti m , které kmitá na pružině s dynamickou tuhostí k_d , je dána vztahem:

$$T = 2\pi \cdot \sqrt{\frac{m}{k_d}} \quad (6)$$

Závislost $T = f(m)$ tedy není možné proložit přímkou. Je třeba provést linearizaci vztahu.

Vztah přepíšeme do následující podoby:

$$T = \frac{2\pi}{\sqrt{k_d}} \cdot \sqrt{m} \quad (7)$$

Porovnáním s rovnicí přímky $y = k \cdot x$ vidíme, že při dosazování $\sqrt{m}$ za x -ové hodnoty dostáváme pro dynamickou tuhost pružiny k_d vztah:

$$k_d = \left(\frac{2\pi}{k}\right)^2 \quad (8)$$

Pokyny pro měření a jeho zpracování:

- 1) Pružinu upevněte na stojan a podél pružiny upevněte délkové měřidlo. Pomocí olovnice nastavte svislou polohu měřidla. Změřte délku nezátíženou pružiny l_0 .
- 2) Na pružinu zavěste první závaží a určete délku zatížené pružiny l . Postupně přidávejte další závaží a měřte délku zatížené pružiny.
- 3) Sestrojte graf závislosti $l = f(m)$ pro všechny měřené pružiny a data proložte přímkou.
- 4) Pomocí lineární regrese určete tuhosti pružin k_s včetně chyb σ_{k_s} . Vztah pro výpočet chyby σ_{k_s} odvoďte. Pro určení Studentova součinitele uvažujte $P=95\%$.
- 5) Určete závislost doby kmitu na zatížení (alespoň 4 různé m). Pro každé zatížení měřte dobu trvání 50 kmitů, toto měření opakujte 3x. Postupujte od největšího zatížení k nejmenšímu.
- 6) Sestrojte graf závislosti $T = f(m)$ pro všechny měřené pružiny a data proložte vhodnou křivkou. (V případě potíží použijte k proložení křivítko.)
- 7) Sestrojte graf závislosti $T = f(\sqrt{m})$ pro všechny měřené pružiny a data proložte přímkou procházející bodem $[0;0]$.
- 8) Pomocí lineární regrese určete tuhosti pružin k_d včetně chyb σ_{k_d} . Vztah pro výpočet chyby σ_{k_d} odvoďte. Pro určení Studentova součinitele uvažujte $P=95\%$.
- 9) Porovnejte výsledky statické a dynamické metody.
- 10) Určete tuhosti použitých pružin pomocí vážených průměrů.

Literatura:

- Čmelík, M., Machonský, L. a Burianová, L.: Úvod do fyzikálních měření, Liberec: TUL, 2001. 2. vydání. ISBN 80-7083-534-6.
- Kopal a j.p.: Fyzika I, Liberec: TUL, 2005. 1. vydání. ISBN 80-7083-903-1.
- Brož, J. a kol.: Základy fyzikálních měření I, vydání 2. SPN, Praha 1983